

Tézisek

Papp Tekla „Szerződések tipizálása – atipikus szerződések”

„...minden ismeretet a kor szükségére és kívánataira, a jelenlét nemesítésére, s a jövő előkészítésére fordítani...”

Kölcsey Ferenc

Az értekezés témája régóta inspirálja¹ a szerzőt: a koncesszió és a koncessziós szerződés részletes elemzése (PhD-disszertáció) révén jutott el az atipikus kontraktusok vizsgálatának fontosságához (izgalmasan újszerű és egyedi jellemzőkkel bíró jogterületet feltárva) és a szerződéstipizálás lényeges szerepéhez a jogalkotói, oktatási és jogalkalmazói munkával kapcsolatban (iránytű funkció).

A kutatás célkitűzései, újdonsága

Mivel a szerződések rendszerezésére és azon belül az atipikus szerződések helyének megtalálására és ezen megállapodások szerződési statika és dinamika szempontjából történő analizésére kevés átfogó jellegű, magyar nyelvű kiadványban került sor (alapvetően részlegesen vagy érintőlegesen),² így ez a munka kísérlet egy kompakt, ugyanakkor nyitott és rugalmas, a XXI. század jelenségeire reflektáló szerződésértelmezési keretrendszer megalkotására.

A doktori mű fókusza a szerződési klasszifikációtól indul és mintegy tölcészerűen szűkülve az atipikus szerződések sok szempontú tanulmányozásán keresztül jut el egyetlen atipikus kontraktushoz: a timesharing-szerződéshez, amelynek kapcsán - meggyőződésünk

¹ PAPP Tekla (2004): *Atipikus szerződések*. Szeged, SZTE AJTK, Palatia Nyomda; PAPP Tekla (2006): *Atipikus szerződések*. Szeged, SZTE AJTK, Palatia Nyomda; PAPP Tekla (2007): *Atipikus szerződések*. Szeged, SZTE AJTK, Palatia Nyomda; PAPP Tekla (2009): *Atipikus szerződések*. Szeged, Lectum Kiadó; JENOVAI Petra – PAPP Tekla – STRIHÓ Krisztina – SZEGHŐ Ágnes (2011): *Atipikus szerződések*. Szeged, Lectum Kiadó; AUER Ádám – BALOG Balázs – JENOVAI Petra – JUHÁSZ Ágnes – PAPP Tekla (szerk.) – STRIHÓ Krisztina – SZEGHŐ Ágnes (2015): *Atipikus szerződések*. Budapest, Opten Informatikai Kft.

² BÁRDOS Péter – MENYHÁRD Attila (2008): *Kereskedelmi jog*. Budapest, hvgorac; BARTA Judit – FAZEKAS Judit – HARSÁNYI Gyöngyi – MISKOLCZI-BODNÁR Péter – OSVÁTH Ildikó – UJVÁRINÉ ANTAL Edit (2000): *Magyar polgári jog. Kereskedelmi jog. Kereskedelmi szerződések*. Miskolc, Novotni Kiadó; BARTA Judit – HARSÁNYI Gyöngyi – KOVÁCS István – MISKOLCZI-BODNÁR Péter – UJVÁRINÉ ANTAL Edit (2009): *Szerződések az üzleti életben*. Budapest, A Protestáns Jogi Oktatásért Alapítvány; CSÉCSY György – FÉZER Tamás – HAJNAL Zsolt – KÁROLYI Géza – PETKÓ Mihály – TÖRŐ Emese (2012): *A kereskedelmi ügyletek joga*. Debrecen, Kapitális Nyomdaipari Kft.; LUKÁCS Mónika – SÁNDOR István – SZÜCS Brigitta (2003): *Új típusú szerződések és azok gyakorlata a gazdasági életben*. Budapest, hvgorac; BARTA Judit – FAZEKAS Judit – HARSÁNYI Gyöngyi – MISKOLCZI-BODNÁR Péter – SZUCHY Róbert – UJVÁRINÉ ANTAL Edit (2016): *Kereskedelmi szerződések alapvető szabályai*. Budapest, Patrocinium; CSÉCSY György – FÉZER Tamás – HAJNAL Zsolt – KÁROLYI Géza – PETKÓ Mihály – TÖRŐ Emese – ZOVÁNYI Nikolett (2017): *Kereskedelmi tranzakciók joga*. Debrecen, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

szerint - a műben felvetett valamennyi vizsgálódási szempont és problémakör megjelenik, a heisenbergi „részben az egész” szemléletnek megfelelően. A nemzetközi és a magyar jogirodalmi előzmények feltérképezését követően a többdimenziós szerződéstipizálási és a komplex szerződésekre épülő, foglalatot adó szisztéma kibontása után a szerző a gazdasági életben fontos funkciót betöltő, azonban a jogirodalomban némileg idegenkedve és elhanyagoltan kezelt atipikus szerződések sokrétű elemzésére fókuszál, hogy végül a timesharing-szerződés részletes taglalásában visszatükröződjenek mind az értelmezési keretrendszer, mind az azon belüli kontraktuscsoport kapcsán kifejtettek, mintegy igazolva a kidolgozott szerződési struktúra alkalmazhatóságát, flexibilitását és hatékonyságát.

A kutatás módszere

A munka során szem előtt tartotta a szerző azt, hogy „egy-egy területről teljes képet csak azok a vizsgálatok adhatnak, amelyek keresik a jog fejlődését meghatározó kulcspontokat, alkalmazzák a jogösszehasonlító módszert, a történeti fejlődés kontextusába tudják helyezni a kutatást és reflektálnak a gyakorlatra is.”³ Így alkalmazásra kerültek interdiszciplináris, jogösszehasonlító, történeti, logikai, nyelvtani és dogmatikai módszerek, a szerző végzett extrapolálást, teleologikus interpretációt, fogalomalkotást és fogalomhasználatot, csoportosításokat, jogszabály- és joggyakorlatelemzést, értelmezést, rendszerezést, összevetést és elkülönítést, megvalósított korrelációs, szemantikai és taxonómiai elemzéseket, megfogalmazott *de lege lata* és *de lege ferenda* gondolatokat. A kutatás részét képezte nemcsak a nyomtatott formában elérhető idegen és magyar nyelvű joganyagok feldolgozása, hanem az elektronikus adatbázisok használata is. Sor került primer adatgyűjtésre kérdőíves felmérés keretében:⁴ 2018. április és június között a Kúria 9 polgári ügyszakos bírāja közül 7, az Országos Bírósági Hivatalon keresztül a Magyar Igazságügyi Akadémia közvetítésével az ítélőtáblák polgári ügyszakos bírái közül 2 vett részt a felmérésben.⁵

A kutatás főbb eredményei

1. A szerződéstípusokhoz és a szerződések tipizálásához a XXI. századi szerződési jogi környezet bemutatásán, valamint a szerződés fogalmának és a szerződési szabadság alapelvének elemzésén keresztül jut el a szerző. A szerződéstipizálások összehasonlító analízise szélesíti szerződési jogi látókörünket (egyezőségek, hasonlóságok és eltérések

³ MENYHÁRD Attila (2015): A polgári jog tudománya Magyarországon. In JAKAB András – MENYHÁRD Attila szerk.: *A jog tudománya. Tudománytörténeti és tudományelméleti írások, gyakorlati tanácsokkal*. Budapest, HVGORAC, 260.

⁴ A felmérést inspirálta: BEALE, H. – DUGDALE, T. (1975): Contracts between Businessmen: Planning and the Use of Contractual Remedies. *British Journal of Law and Society*, 1975/1. 45-60.

⁵ Az ítélőtáblák részéről visszaküldött válaszokat munkánk során mellőzni voltunk kénytelenek, mert összesen csak két ítélőtáblai bírósági ítélet töltötte ki a kérdőívet és ők is csak részlegesen; a nagyfokú érdektelenség, az együttműködési készség elmaradása és a hiányos válaszok okait nem sikerült kideríteni.

feltárása révén), újabb támpontok kialakítását inspirálhatja és a nemzeti szerződési jog megértéséhez is közelebb vihet. A szerződéstípusok ésszerű, logikus és szisztematikus kialakítása segíti az általános és különös szerződési jogi regulák összehangolt rendjének⁶ megteremtését, csökkenti a túlszabályozást és ezáltal is a jogbiztonságot szolgálja.

1.1. A hagyományosan elfogadott szerződési kategóriák tanulmányozása kétirányú

- nemzetközi (angol, norvég, francia, olasz, német, osztrák, svájci, litván, lengyel, román és szerb) kontraktuális csoportosítások feltérképezése, és
- a szerződések magyar rendszerezési szempontjainak vizsgálata a XIX. század második felétől 2018-ig terjedő intervallumban.

1.2. Az elvégzett analízisek alapján a következő megállapítások tehetők:

- a dualista magánjogok (francia, német, osztrák) megkülönböztetnek kereskedelmi szerződést is (a polgári és kereskedelmi jog kettősségét kiegészítve, dualista felfogás is megjelent: a gazdasági joggal bővítve a viszonyrendszert);⁷
- a polgári jogon belüli jogterületek szerinti szerződési elosztás (német, osztrák, svájci) is elfogadott;
- hangsúlyosnak tekinthető a szerződések szabályozottságán (német, svájci, olasz, román, szerb, norvég) alapuló különbségtétel, viszont a törvénykönyvi sorrendje a megállapodásoknak nem kritériumképző;
- a jogügyleti klasszifikáció háttérbe szorítja a szerződés – mint jogügyletfajta – csoportosítását (olasz, német, osztrák), emellett az itt alkalmazott szempontrendszer szerződésekre szűkítése is jelen van (svájci, román, szerb);
- egyszerűbb, duális kategóriák használata a legrégebbi és leggyakoribb (kommutatív – aleatorikus: román, szerb; nevesített – nevesítetlen: francia, lengyel, román, szerb; konszenzuál – reál: francia, német, litván, lengyel, román; visszterhes – ingyenes: francia, olasz, lengyel, román; egyoldalú – kölcsönös kötelezettséget keletkeztető: angol, francia, német, svájci, román, szerb etc.);⁸
- altípusok képzését is lehetővé tevő szempontok használata elterjedt (tárgy: angol, olasz, német, svájci; felek: angol, norvég; forma: angol, norvég, litván, szerb; időtartam: angol, olasz, román, szerb etc.);

⁶ VÉKÁS Lajos (2014): A magánjogi kodifikációk néhány tanulságáról. In CSEHI Zoltán – KOLTAY András – LANDI Balázs – POGÁCSÁS Anett szerk.: *(L)ex cathedra et praxis. Ünnepi kötet Lábaday Tamás 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Pázmány Press, 261.

⁷ DEMARSIN, B. – KEIRBILCZK, B. (2016): Brave little Belgium? The new Code of Economic Law and its relationship with civil and commercial law. *Zeitschrift für Europäisches Privatrecht*, 2016/4. 859-887.

⁸ Európán kívül is elterjedt párba állítások ezek; lásd: JONES, W. C. – SHARPE, M. E. szerk. (1989): *Basic Principles of Civil Law in China*. New York, Inc., 204-207.

- az új jelenségekre adott reflexióként, a modernitást, nyitottságot és rugalmasságot tükröző szerződési csoportképzés nem karakterisztikus (komplex/kollektív szerződések: német, svájci, román, szerb; vegyes szerződések: francia, német; típusidegen/atipikus: német, francia; standard kontraktusok: litván, román).

1.3. A magyar szerzők szerződéstípus-alkotásainál, a vizsgált majd 150 évben, a töretlenül végigvitt szempontok a jellemzők:

- a kereskedelmi szerződés nem játszott központi szerepet a klasszifikálásnál;
- a dogmatikai gyökerű, duális felosztások a leggyakoribbak;
- általánosabb kategóriák (és alfajtaik) felől közelítés (jogügylet, jognyilatkozat, kötelem) elterjedt volt;
- alapvető volt, még ha nem feltétlenül mindig ugyanazokhoz a csoportosításokhoz is vezetett, a szolgáltatás fajai szerinti különböztetés;
- magánjogunk fejlődésének köszönhetően a második ezredfordulóig a törvénykönyvi szerződéstipizálás figyelembevétele nem volt jellemző.

1.4. Az új Ptk. kodifikációs munkálatai kapcsán feltűntek új, éppen a kodifikáció szemszögéből alkotott szerződés csoportok:

- megmaradó, eltűnő és a kódexben újonnan nevesített szerződések;⁹
- a Ptk. új szerződéseinek újdonság értéke alapján (új szabályozási struktúrába kerültek, külön törvényből a kódexbe átemeltek, első törvényi szintű szabályozásukat elnyertek).¹⁰

1.5. Az új társadalmi, gazdasági és jogi jelenségekre reagálnak azok a tipizálások, amelyek az elmúlt három évtizedben a szerződési technika változása (önszabályozás, standardizálás) adta szerződéstípust: szabványszerződés,¹¹ és ezzel összefüggésben¹² a szerződő felek

⁹ JUHÁSZ Ágnes (2011): Adalékok az egyes szerződések Ptk-n belüli rendszerének átalakulásához. In *Miskolci konferenciák 2010. Kodifikációs tanulmányok a polgári jog és a polgári eljárásjog témakörében*. Miskolc, Novotni Alapítvány, 51-54.

¹⁰ TÓKEY Balázs (2018): Új szerződéstípusok a Polgári Törvénykönyvben. In VÉKÁS Lajos szerk.: *Fejezetek a Polgári Törvénykönyv keletkezéstörténetéből*. Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., 283-284.

¹¹ Egyik álláspont szerint a szabvány-, adhéziós-, blanketta- és standardizált szerződések azonosak, lásd: BÍRÓ György (1990): Konszenzuson alapuló szerződési feltételek (Az általános szerződési feltételek a gazdálkodó szervezetek tartós kapcsolatában). In: *Publicationes Universitatis Miskolciensis. Sectio Juridica et Politica. Tomus IV. Fasciculus 1-7*. Miskolc, ME ÁJTK, 44. és SZÉKELY Katalin (1992): Jellegzetességek a kereskedelmi szerződések struktúrájában. *Jogtudományi Közöny*, 1992/7. 341.; a másik álláspont szerint a szabványszerződések a gyűjtőfogalom és azon belüli altípusok az adhéziós és a blankettaszerződések, lásd: TAKÁTS Péter (1987): *A szabványszerződések*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 107-130.

¹² TAKÁTS Péter (1987): *A szabványszerződések*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 157-160.

személyéből (laikus – professzionista) kiindulva (később alapvetően az Európai Unió fogyasztóvédelmi jogalkotása következtében) fogyasztói szerződéseket¹³ különítenek el.¹⁴

2. Az atipikus szerződéseket befogadó kontraktuális osztályozások feltárása is kétsíkú volt: nemzetközi (francia, spanyol, olasz, német, osztrák, svájci, holland, cseh, lengyel, román és szerb) és magyar (XX. század első felétől a 2013. évi V. törvény kommentár-irodalmáig terjedően) szempontrendszerek és definíciótartalmak tanulmányozása.

2.1. A vizsgált európai jogrendszerekben alapvetően két megközelítése van a szerződések atipikus voltának: egyrészt *sui generis*, önálló létjogosultságú kategóriaként (német, osztrák, svájci, szerb), másrészt a reguláció hiányával összekapcsoltan a név-nélkülinek minősítés; ez utóbbin belül két alcsoport van: jogszabályban nem szabályozott nevesítetlen szerződések (szerb), és a Ptk-n kívüli innominát kontraktusok (francia, cseh, lengyel, román) az atipikusok. Az olasz klasszifikálás ötvözi a két megközelítést (*sui generis*, Ptk-n kívüli, nevesítetlen), a spanyol és a holland értelmezés pedig csak a szabályozatlanságra (előbbinél bármely jogi norma tekintetében, utóbbinál csak a Ptk-hoz viszonyítva) támaszkodik.

2.2. A külföldi álláspontokhoz hasonló a magyar szakirodalom viszonyulása is az atipikus kategóriához: nevesítetlen megállapodásokkal való azonosítás (holott valamennyi atipikus szerződésnek van saját neve), nem szabályozott kontraktusnak minősítés (azonban a szindikátusi szerződés és a Ptk-n kívüli franchise-szerződés kivételével valamennyi atipikus szerződésre alkalmazandó kisebb-nagyobb terjedelmű és részletességű normatív rendelkezés), és típusoktól eltérő szerződésfajtaként meghatározás. Amiben a magyar szemlélet eltérést mutat az ismertett európaiakhoz képest, az a vegyes szerződésnek besorolás, vagy éppen

¹³ FAZEKAS Judit (2015): Fogyasztóvédelmi elemek az új Polgári Törvénykönyvben. In VERESS Emőd szerk.: *Kolosváry Bálint emlékkötet*. Kolozsvár, Erdélyi Református Egyházkerület & Sapientia EMTE Kolozsvár Bálint Jogtudományi Kutatóközpont, 110-126.; CSEHI Zoltán (2009): Az ászf-k szabályai az európai jog szorításában. In *Miskolci konferenciák 2008. Bank- és hitelviszonyok, kodifikációs tanulmányok az új Ptk. születése kapcsán*. Miskolc, Novotni Alapítvány, 93.; VÉKÁS Lajos (1999): A szerződési szabadság alkotmányos korlátai. *Jogtudományi Közöny*, 1999/2. 59-60.; VÉKÁS Lajos (2016): *Szerződési jog. Általános rész*. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 110.; FUGLINSZKY Ádám – TÖKEY Balázs (2018): *Szerződési jog. Különös rész*. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 30.; VÉKÁS Lajos (2000): Fogyasztóvédelmi magánjog és az új Ptk. In TÓTH Károly szerk.: *Tanulmányok Dr. Bérczi Imre egyetemi tanár születésének 70. évfordulójára. Acta Universitatis Szegediensis. Acta Juridica et Politica. Tomus LVIII. Fasciculus 1-41*. Szeged, SZTE ÁJTK, 555.: nem optimális rendszeralkotás; VÉKÁS Lajos (2008): A szerződések általános szabályai az új Ptk. Szakértői Javaslatában. In *Liber Amicorum. Studia Péter Gyertyánfy dedicata. Ünnepi dolgozatok Gyertyánfy Péter tiszteletére*. Budapest, ELTE ÁJTK Polgári Jogi Tanszék, 375.: a fogyasztói szerződések szabályai kakuktkojást jelentenek a szerződési jogban; VÉKÁS Lajos (2016): Über das ungarische Zivilgesetzbuch im Spiegel der neueren europäischen Privatrechtsentwicklung. *Zeitschrift für Europäisches Privatrecht*, 2016/1. 44-52.: további, szabályozási problémák a fogyasztói szerződések kapcsán; ugyanezzel kapcsolatban lásd még: VÉKÁS Lajos (2017): Kodifikált magánjog – uniós fogyasztóvédelmi irányelvek. In HOMICSKÓ Árpád Olivér – SZUCHY Róbert szerk.: *60 Studia in Honorem Péter Miskolczy-Bodnár. De iuris peritorum meritis II*. Budapest, KRE ÁJTK, 599-602.

¹⁴ A szerződési jogot a gazdasági folyamatok alapján elemző szakirodalom is e két szerződéstípust tartja új hozadéknak, lásd: SZALAI Ákos (2013): *A magyar szerződési jog gazdasági elemzése*. Budapest, L'Harmattan, 549-588.

fordítva, a vegyes szerződés atipikus kontraktus egy fajtájaként való osztályozása; pedig az atipikus szerződések többek és mások, mint a vegyes szerződések.

2.3. A fentebb vázoltak konzekvenciájaként egy olyan szerződéstipizálási rendszert alakított ki a pályázó, amely alkalmas valamennyi szerződéstípus befogadására, visszatükrözi az egyre komplexebb valóságot és flexibilis a folyamatos változáshoz való alkalmazkodás szempontjából is. Ezeknek a kritériumoknak akkor tudunk megfelelni, ha nem egyetlen szerződésklasszifikálási aspektus szerint csoportosítjuk a szerződéseket, hanem több követelmény figyelembevételével összetett, kétdimenziós feltételrendszert dolgozunk ki, ahol horizontális (jogági), vertikális (jogterületi, jogintézményi), kialakulási és szabályozási, elnevezésbeli, alanyi, közvetlen és közvetett tárgyi, alakszerűségi, szerződéskötési folyamattal kapcsolatos, tartalmi, megszűnési, gyakorisági nézőpontok, szinergiák játszanak szerepet.

Az alapstruktúrák (I. dimenzió) szerint a kontraktusokat köz- és magánjogi szerződésekre oszthatjuk fel, a magánjogi kategórián belül további alfajt képeznek a kötelmi jogi szerződések és a nem kötelmi jellegűek, a kötelmi jogi szerződéseket nevesített és nevesítetlen megállapodásokra tudjuk bontani:¹⁵ a nevesített szerződések közé tipikus és atipikus, a nevesítetlenek közé a vegyes és a de facto innominát kontraktusok tartoznak.¹⁶ Az átmeneti struktúrák (II. dimenzió) az I. dimenzió kategóriáinak határvonalán elhelyezkedő, azokat elmosó, köztes kategóriájú megállapodásfajták (úgy mint vegyes jogági, a Ptk-ban részlegesen szabályozott atipikus, ál-atipikus és hibrid megállapodások).

2.4. A pályázó a közigazgatási szerződéshez kapcsolódó anomáliák többirányú elemzéséből (elnevezés, jellemzők, jogági hovatartozás, közvetlen és közvetett tárgy, tartalom, fajták, szabályozás etc. szempontok alapján) arra jutott, hogy a problémák kiküszöbölése érdekében eldöntendő, hogy a közigazgatási szerződés minek minősüljön: közjogi megállapodások gyűjtőkategóriájának, vagy a hatósági szerződés más elnevezésének (a két jogintézmény mintegy kölcsönösen hasonul a jogszabályi háttérnek köszönhetően), vagy (megalkotandó) saját fogalommal, tárggyal és tartalommal rendelkező, önálló szerződéstípusnak. Amennyiben ez utóbbi minősítést fogadjuk el, akkor a szerző meglátása szerint a közjogi jogszabályok tárgyi hatálya alá tartozik, hogy mit minősít közigazgatási szerződésnek, azonban a szerződés a magánjog „terméke”: a szerződés definiálása, a szerződéshez, mint jogintézményhez kapcsolódó elvek (szerződési szabadság, egyenjogúság, mellérendeltség, szinallagma etc.) kidolgozása, a kontraktus dinamikájának kibontása

¹⁵ Ezt a fajta felosztást még a kínai szerződési jog is ismeri, lásd: JONES, W. C. – SHARPE, M. E. szerk. (1989): *Basic Principles of Civil Law in China*. New York, Inc., 207.

¹⁶ PAPP Tekla (2009): *Atipikus szerződések*. Szeged, Lectum Kiadó, 11-14.; VÖRÖS Imre (2004): *A nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga I*. Budapest, KRIM Bt., 7.

(előkészítés, szerződéskötés, érvényesség, hatályosság, módosítás, megszűnés), a dinamika megbicsaklásának (szerződési jogi problémák feltűnése, úgy mint, érvénytelenség, hatálytalanság, szerződésszegés) korrigálása a mindenkori Polgári Törvénykönyv feladata,¹⁷ és a közjogi jogalkotás is csak ezzel összhangban dolgozhat, mert egyébként konzerválódik a jelenlegi helyzet (listázás vagy hatósági szerződésre szűkülés). Erre tekintettel a monista és a szerződési jogot beolvasztó közjogi felfogás nem elfogadható, hiszen a magánjogi szerződési dogmatika, szakszókészlet, rendszertan nélkül semmilyen szerződés sem értelmezhető, ahogy ezek nélkül és még ezekkel sem tudtak a közigazgatási szerződés tekintetében koherens közjogi szisztémát és tipizálást kidolgozni. Ezek alapján két járható út körvonalazódik (kizárva az állam nélküli magánjog teóriáját)¹⁸

- a jogágilag vegyes megállapodások elismerését és elfogadva a jogviszonyok jogágilag egyre komplexebbé válásának hipotézisét;
- normatív megalapozással, egy köztes jogterület kialakítása a közigazgatási szerződés vonatkozásában, a német Verwaltungsprivatrecht¹⁹ mintájára.

2.5. A magánjogi, azonban nem kötelmi szerződések körében a társasági szerződés eltérő ismérveinek, a családjog kontraktusainak, valamint az egyéb, alapvetően vegyes jellegű, jogágakban két egymással ellentétes irányultságú tendencia (az agrárjogi kontraktus és a munkaszerződés vonatkozásában) ismertetésére kerül sor.

2.6. A kötelmi jogi nevesített megállapodások keretében a tipikus és az atipikus szerződések tulajdonságainak szemléltetése történik azzal, hogy a csoportismérvek alapján jelenleg Magyarországon a szindikátusi szerződést, a PPP-szerződést, a távollévők között kötött szerződést, az elektronikus kereskedelmi szolgáltatással összefüggő szerződést, az üzlethelyiségen kívül kötött szerződéseket, a timesharing-szerződést, a konzorcios szerződést, a koncessziós szerződést, a licenciaszerződést, a franchise-szerződést, a merchandising szerződést, a lízingszerződést, a faktoring-szerződést és az egészségügyi kezelési szerződést soroljuk az atipikusok közé. Az atipikus szerződések csoportja nem lezárt, hanem egyre terebélyesedő kategória: ezt a tendenciát jól szemlélteti az, hogy egy néhány éves megszilárdulási és meggyökeresedési folyamat után az atipikus szerződések közé tartozik már

¹⁷ Ptk. Hatodik Könyv Kötelmi jog Második rész A szerződés általános szabályai

¹⁸ WAGNER G. – ZIMMERMANN, R. (2014): Vorwort: Methoden des Privatrechts. *Archiv für die zivilistische Praxis*, 2014/4. 4.

¹⁹ KOVÁCS László – VÁRHOMOKI-MOLNÁR Mária – SZILVÁSY György Péter – KOI Gyula – IVÁN Dániel (2017): A közigazgatási szerződések. In PATYI András – BOROS Anita szerk.: *Közigazgatási eljárásjog az Európai Unióban – a ReNEUAL Modell Szabályok értékelése. Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás, 2017/2. különszám*, 137.; BEALE, H. – FAUVARQUE-COSSON, B. – RUTGERS, J. – TALLON, D. – VOGENAUER, S. (2010): *Cases, Materials and Text on Contract Law*. Oxford and Portland, Oregon, Hart Publishing, 164.; BECK Salamon (1938): Szerződés, mint közigazgatási jogviszony. *Polgári Jog (Közgazdaság és Pénzügy)*, 1938/5. 252.

az egészségügyi kezelési szerződés (treatment contract, Behandlungsvertrag) és a merchandising-szerződés is.²⁰

2.7. A kötelmi jog nevesítetlen megállapodásai tekintetében a vegyes szerződések és a de facto innominát szerződések részletes elemzése történik a doktori értekezésben, majd a szerződési „turmixok” (vegyes jogági: közbeszerzési, közszolgáltatási és támogatási szerződések; ál-atipikus szerződések: dealeri, outsourcing, befektetési és disztribútori kontraktusok; hibridek: tipikus és atipikus szerződések közötti, valamint a vegyes szerződések alfajain belüli keveredések) tanulmányozása zárja a pályázó által létrehozott szerződési keretrendszer taglalását. Az eddigi elemzések alapján jól látható, hogy a szerződési jog a levert cölöpök (a tipizálási szempontok) között folyamatos, állandó alakulásban, változásban van. A szerző meglátása szerint a gazdasági és társadalmi viszonyok változásai és a globalizáció eredményezte átalakulások a szerződések területén a de facto innominát kontraktusok irányából induló és a nevesített tipikus szerződések felé mutató fejlődést generálnak: a megelőzően még fel nem merült megállapodások először de facto innominát szerződésként tűnnek fel, majd rendszeressé válásukkal a vegyes (pl.: befektetési szerződés) vagy az atipikus szerződések (pl.: a fogyasztói csoport létrehozására és működtetésére irányuló konzorciós szerződés) közé sorolódnak, és végül – nem annyira gyakoriságuk, mint inkább jogalkotói szándék folytán – bekerülhetnek a Ptk-ba (például az eddig még csak a de facto innominát megállapodásként feltűnt, az új Ptk-ba bizalmi vagyongazdálkodásként bekerült kontraktus).²¹

3. A szerző a komplex szerződési képződmények első részletes magyarországi vizsgálatát is elvégezte, mert a magánjog szerződéseinek klasszifikálási szempontjaira vonatkozóan az európai szerződési jogi szakirodalomban új megközelítések is feltűntek: az egyedi és az egymással összefüggő megállapodások kategorizálásával,²² azaz a bilaterális szerződési jogviszonyok mellett a multilaterális kontraktuális kapcsolatokra is figyelem vetül.²³ A szerződési lánc, hálózati szerződés, az esernyő megállapodás, a kapcsolt szerződés és a szerződéscsoport (-csomag) jellemzőinek kifejtése után kerül sor a komplex szerződések magyar jogszabályokban, atipikus és kooperatív kontraktusok közötti, a bírói ítéletekben és a

²⁰ Erről részletesen lásd: JENOVAI Petra – PAPP Tekla – STRIHÓ Krisztina – SZEGHŐ Ágnes (2011): *Atipikus szerződések*. Szeged, Lectum Kiadó, 241-266., 314-340.

²¹ Ptk. 6:310-6:330. §§

²² CAMPBELL, D. – COLLINS, H. – WRIGHTMAN, J. szerk. (2003): *Implicit Dimensions of Contract, Discrete, Relational and Network Contracts*. Oxford and Portland, Oregon, Hart Publishing; MITCHELL, C. (2013): *Contract Law and Contract Practice. Bridging the Gap Between Legal Reasoning and Commercial Expectation*. Oxford and Portland, Oregon, Hart Publishing.

²³ TEUBNER, G. (2004): *Netzwerk als Vertragsverbund. Virtuelle Unternehmen, Franchising, Just-in-time in sozialwissenschaftlicher und juristischer Sicht*. Baden-Baden, Nomos Verlagsgesellschaft, 58-100.

szakirodalomban előfordulásának feltárására és analizisére; a több szempontú vizsgálati megközelítés a témakör fontosságát bizonyítandó a biztosítási szerződés kapcsolt szerződéskénti hipotetikus elemzésével zárul.

A multilaterális kontraktuális kapcsolatokról fontos leszögezni a következőket:

- az egymással összefüggő megállapodások kategóriái nem tisztán jogi tartalmúak, hanem szociológiai,²⁴ gazdasági és társadalmi definíciós elemekkel²⁵ is rendelkeznek;²⁶
- a legtágabb értelmezés szerint a szervezeti jogviszonyok is ide sorolhatóak (organizational networks: corporate groups),²⁷ és ezeknél viszont többnyire eltávolodunk a szerződési alaptól;
- egyelőre nincs letisztult kifejezés-használat: művenként eltérések vannak (szinonimaként használt kifejezések: contractual network, business networks, quasi-organizations, quasi-firms, virtual enterprises, multi-party hybrid business arrangements, complex economic organizations;²⁸ hybrid category);²⁹
- jelentős nehézséget okoz az is, hogy kaotikus a kategorizálás is: több szerződés kapcsolódását, egy szerződésen belüli jogviszonysíkokat, vagy ezek keverékét tipizálják;
- számos szerződés nem illeszthető be egyetlen kategóriába, például a PPP-szerződés,³⁰ a szindikátusi szerződés, a franchise-szerződés,³¹ és emellett összevisszaság uralkodik atekintetben is, hogy melyik kontraktus hova tartozik;³²

²⁴ TEUBNER, G. (2014): Law and Social Theory: Three problems. *Ancilla Iuris*, 2014. 183-222.

²⁵ ABEGG, A. (2006): Regulierung hybrider Netzwerke im Schnittpunkt von Wirtschaft und Politik. *Kritische Vierteljahresschrift für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft*, 2006/2-3. 266-290.

²⁶ TEUBNER, G. (2004): *Netzwerk als Vertragsverbund. Virtuelle Unternehmen, Franchising, Just-in-time in sozialwissenschaftlicher und juristischer Sicht*. Baden-Baden, Nomos Verlagsgesellschaft 11-42., 58-100.; GRUSIC, U. (2016): Contractual networks in European Private International Law. *International and Comparative Law Quarterly*, 7/2016. 585., 587.; MAULTZSCH, F. – CZARNECKI, M. A. (2016): Bausteinverträge in der Dogmatik der Schuldverhältnisse. *Zeitschrift für Europäisches Privatrecht*, 4/2016. 838.; TEUBNER, G. (2009): Coincidenta Oppositorum: Hybrid Networks beyond Contract and Organisation. In AMSTUTZ, M. – TEUBNER, G. szerk.: *Networks: Legal Issues of Multilateral Co-operation*. Oxford and Portland, Oregon, Hart Publishing, 4.

²⁷ GRUSIC, U. (2016): Contractual networks in European Private International Law. *International and Comparative Law Quarterly*, 7/2016. 588.; MAULTZSCH, F. – CZARNECKI, M. A. (2016): Bausteinverträge in der Dogmatik der Schuldverhältnisse. *Zeitschrift für Europäisches Privatrecht*, 4/2016. 839.; MALZER, M. (2013): *Vertragsverbünde und Vertragssysteme*. Baden-Baden, Nomos Verlagsgesellschaft, 493.; TEUBNER, G. (2009): Coincidenta Oppositorum: Hybrid Networks beyond Contract and Organisation. In AMSTUTZ, M. – TEUBNER, G. szerk.: *Networks: Legal Issues of Multilateral Co-operation*. Oxford and Portland, Oregon, Hart Publishing, 14.; GRUNDMANN, S. (2011): Contractual networks in German private law. In CAFAGGI, F. szerk.: *Contractual Networks, Inter-Firm Cooperation and Economic Growth*. Cheltenham/Northampton, Edward Elgar Publishing, 116.

²⁸ GRUSIC, U. (2016): Contractual networks in European Private International Law. *International and Comparative Law Quarterly*, 7/2016. 582.

²⁹ COLLINS, H. (2003): The Research Agenda of Implicit Dimensions of Contracts. In CAMPBELL, D. – COLLINS, H. – WRIGHTMAN, J. szerk. (2003): *Implicit Dimensions of Contract, Discrete, Relational and Network Contracts*. Oxford and Portland, Oregon, Hart Publishing, 191.

³⁰ Nemicsak hálózati, hanem esernyő megállapodás is lehet; lásd: SHAOUL, J. (2009): The Experiences with PPP in the road sector in Europe. In *Privatisierung der Verkehrsinfrastruktur, Erfahrungen mit Public Private Partnership (PPP) in Österreich und Europa. Tagungsband*. Wien, 33.

- ez a fajta rendszerezés elszakad a kötelmi jogviszonyok relatív szerkezetétől³³ és sokrétűbb, átfogóbb, globálisabb szemléletet igényel, mert több szerződés együttes értékelését és jogviszonybeli összefüggéseik feltárását kívánja meg,³⁴

- aggályosak és végiggondolandóak a versenyjogi³⁵ és nemzetközi magánjogi vonatkozások is;

- az egyszerű kapcsolt szerződések és a szerződésegyüttesek részletes elemzése³⁶ nyithatja meg az utat a bonyolultabb multilaterális szerződési kategóriák tisztán jogi szempontú dogmatikájának és módszertanának kidolgozásához, mivel ezeknél az egymással összefüggő szerződések sorsa közös, azonos.

4. Az atipikus szerződések egyetlen jellemzőre nem „fűzhetők fel”, és a szokásos kötelmi jogi tematizálás (alanyok, tárgy, szolgáltatás felőli megközelítés) sem vezet velük kapcsolatban speciális eredményre; ezért a megszokottól eltérő tagolásokat alkalmaz az értekezés.

4.1. Az atipikus szerződéseket önálló és önállótlán fajtákra bontva, az önálló csoportba tartoznak azok az atipikus megállapodások, amelyek függetlenek más jogviszonyoktól, más tevékenységektől; ide tartozik a PPP-szerződés, a koncessziós szerződés, a licencszerződés, a faktoring-szerződés, a franchise-szerződés, a lízingszerződés és az egészségügyi kezelési szerződés. Az önállótlán kategória két alfajta bomlik aszerint, hogy az atipikus szerződés másik jogviszonyra vagy egy tevékenységre épül-e rá. Más jogviszonyhoz kapcsolódó atipikus szerződés a szindikátusi szerződés, mert a társasági szerződésre „támaszkodik”. Egy adott tevékenységhez - amelyet az egyik szerződő fél üzletszerűen folytat - kötődik az önállótlán atipikus szerződések másik csoportja, ahol e szerződések közvetítik a fogyasztó

³¹ HELDT, C. (2009): Internal Relations and Semi-spontaneous Order: The Case of Franchising and Construction Contracts. In AMSTUTZ, M. – TEUBNER, G. szerk.: *Networks: Legal Issues of Multilateral Co-operation*. Oxford and Portland, Oregon, Hart Publishing, 137.: multilateral special relationship (Sonderverbindung); ROHE, M. (1998): *Netzverträge, Rechtsprobleme komplexer Vertragsverbindungen*. Tübingen, Mohr Siebeck, 412., 491.

³² GRUSIC, U. (2016): Contractual networks in European Private International Law. *International and Comparative Law Quarterly*, 7/2016. 586.; SAMOY, I. – LOOS, M. B. M. (2012): Introduction. In SAMOY, I. – LOOS, M. B. M. szerk. *Linked Contracts*. Cambridge – Antwerp – Portland, Intersentia, 1.; TEUBNER, G. (2009): Coincidenta Oppositorum: Hybrid Networks beyond Contract and Organisation. In AMSTUTZ, M. – TEUBNER, G. szerk.: *Networks: Legal Issues of Multilateral Co-operation*. Oxford and Portland, Oregon, Hart Publishing, 11.

³³ MAULTZSCH, F. – CZARNECKI, M. A. (2016): Bausteinverträge in der Dogmatik der Schuldverhältnisse. *Zeitschrift für Europäisches Privatrecht*, 4/2016. 837.; COLLINS, H. (2003): The Research Agenda of Implicit Dimensions of Contracts. In CAMPBELL, D. – COLLINS, H. – WRIGHTMAN, J. szerk. (2003): *Implicit Dimensions of Contract, Discrete, Relational and Network Contracts*. Oxford and Portland, Oregon, Hart Publishing, 191.

³⁴ AMSTUTZ, M. (2004): Die Verfassung von Vertragsverbindungen. In AMSTUTZ, M. szerk.: *Die vernetzte Wirtschaft: Netzwerke als Rechtsproblem*. Zürich, Schulthess, 45-86.

³⁵ 158/2005. VJCOMP/E-2/39.140 – DaimlerChrysler-ügy; COMP/E-2/39.141 – Fiat-ügy; COMP/E-2/39.142 – Toyota-ügy; COMP/E-2/39.143 – Opel-ügy

³⁶ 3172/2015. (VII. 24.) AB végzés; TEUBNER, G. (2009): Coincidenta Oppositorum: Hybrid Networks beyond Contract and Organisation. In AMSTUTZ, M. – TEUBNER, G. szerk.: *Networks: Legal Issues of Multilateral Co-operation*. Oxford and Portland, Oregon, Hart Publishing, 395-416.

felé az adott tevékenység „hozadékát”. Ide tartozik a távollévők között kötött szerződés, mert a vállalkozás árut értékesítő vagy szolgáltatást nyújtó tevékenységéhez kapcsolódik, hasonlóan az üzleten kívüli kereskedés, a konzorciós szerződés, a timesharing-szerződés és a merchandising szerződés.³⁷

4.2. Az atipikus szerződések csoportosíthatóak az alapján is, hogy járulékos vagy lényegi vonásaik mutatnak-e eltérést a Polgári Törvénykönyvben tipizált szerződésekhez képest. A járulékos jellegű atipikus szerződésekhez tartozik

- a távollévők között kötött szerződés és annak önállósult verziói: csomagküldő és elektronikus kereskedelem, mert a szerződéskötés módja jelenti az eltérést;
- az üzleten kívüli kereskedés, mert a szerződéskötés helye különleges. A többi atipikus kontraktus a lényegét, a szerződés közvetett tárgyát (a szolgáltatást) tekintve alapvető eltérést mutat a Ptk-ban nevesített megállapodásokhoz képest.

4.3. Az atipikus szerződéseket kategorizálhatjuk a reguláció alapján is: vannak-e jogi normában szabályozva, ha igen milyen jogszabályban történt ez.

4.4. Az értekezésben egy negyedik rendszerezés alkalmazására került sor: olyan jellemzők szerinti besorolásokra, amelyek nem az összes atipikus szerződés vonatkozásában használhatóak, hanem egyes atipikus szerződéseket különítenek el markánsan a többitől:

- a szerződés regulációjának jellegéből kiindulva: fogyasztóvédelmi vonatkozású atipikus szerződések (távollévők között kötött, üzlethelyiségen kívül kötött szerződések, konzorciós szerződés és timesharing-szerződés);
- a szerződés funkciója szerint: gazdasági társaságok létesítését és egzsztálását érintő atipikus szerződések (szindikátusi, koncessziós és PPP szerződések);
- a szerződés tartalmának jogterületi kötődését figyelembe véve: szellemi tulajdonhoz kapcsolódó atipikus szerződések (licencia-, franchise- és merchandising szerződés);
- a szerződés közvetlen és közvetett tárgyai alapján: szolgáltatási jellegű atipikus szerződések (faktoring-, lízing- és egészségügyi kezelési szerződések).

A franchise-, a faktoring- és a lízingszerződést a szerző továbbra is atipikus szerződésként taglalja, egyrészt azért mert a Ptk-ban csak részleges szabályozásukra került sor, másrészt azért, mert a Ptk-ba emelésük sok vitát generált és generál, harmadrészt azért, mert a gazdasági forgalomban ezen kontraktusok számtalan verziója köttetik.³⁸

³⁷ Az önálló atipikus szerződések ezen alcsoportjának szabályozása erőteljes fogyasztóvédelmi hatást is tükröz.

³⁸ FÉZER Tamás (2017): Atipikus szerződések. In: CSÉCSY György – FÉZER Tamás – HAJNAL Zsolt – KÁROLYI Géza – PETKÓ Mihály – TÖRŐ Emese – ZOVÁNYI Nikolett (2017): *Kereskedelmi tranzakciók joga*. Debrecen, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 95.

4.5. A pályázó elemezte a magyar bírói gyakorlat viszonyát is az atipikus szerződésekhez, kiemelve az alábbiakat. Az atipikus szerződések megjelenése a dogmatikai hagyományoktól való eltávolodást és – kezdetben – bizonytalan jogalkalmazást eredményezett. A bírói gyakorlat általában eredményorientáltan közelíti meg az atipikus szerződéseket: nem a minősítésre, hanem a jogügylet elbírálására koncentrálnak. Ezért az ügyleti feltételekből indul ki, vizsgálja, hogy a felek feltehető akarata mire irányult; mi az elérni kívánt üzleti, gazdasági cél; melyek a kikötött szolgáltatás sajátosságai; és ezeket meghaladóan mit tartottak még lényegesnek a szerződő felek jogviszonyuk szabályozásakor, melyek a szerződés megkötése szempontjából a meghatározó körülmények.³⁹

A magyar bírói döntésekben az 1990-es évek elejétől a második ezredfordulót követő néhány évig a biztonságra törekvés volt megfigyelhető: minden szerződést, ami nem Ptk-beli volt, atipikusnak minősítettek, attól függetlenül, hogy ténylegesen az volt-e, vagy vegyes, illetve de facto innominát megállapodásnak volt-e tekinthető. Az ezredfordulót követően azonban - először az ítéletábrák, majd a Legfelsőbb Bíróság/Kúria is - kezdik elfogadni az elmélet szerződési tipizálását és bírósági határozatok mondják ki a timesharing-⁴⁰, a konzorciums⁴¹, a koncessziós⁴², a lízing-⁴³, a faktoring-⁴⁴ és az egészségügyi kezelési⁴⁵ szerződések atipikusságát.

Az atipikus szerződések kapcsán nem tartja megalapozottnak a pályázó azt a gyakran követett bírói megoldást, hogy „a hozzá legközelebb álló nevesített szerződésre irányadó speciális különös részi szabályok – amennyiben a konkrét szerződés tartalmával nem ellentétesek – analóg módon kerüljenek alkalmazásra,⁴⁶ ugyanis az atipikus szerződések nem egyes nevesített kontraktusokból vagy azok részleteiből összeállított megállapodások, hanem azokhoz képest új típusokat, egyedi kontraktuális egységeket jelentenek. Éppen ezért nem lehet „puzzle-szerűen” értékelni az adott atipikus szerződés tartalmi elemeit, hanem ha nincs rá alkalmazandó speciális jogszabály, akkor a Ptk. Hatodik Könyv Első és Második Része alapján kell megítélni őket.

³⁹ PAPP Tekla (2013): *Opuscula Civilia - Magánjogi látélet. Report on Hungarian Private Law. Befundbericht über das ungarische Privatrecht.* Szeged, Lectum Kiadó, 20.

⁴⁰ BH 2008. 71.; BH 2007. 57.; BH 2007. 95.

⁴¹ BDT 2009. 1998.; ÍH 2009. 20.

⁴² GYIT-H-PJ-2008-178. ; BDT 2003. 750.

⁴³ EBD 2013. G.9.; Debreceni Ítéletábrák Pf. II. 20.378/2012/4.; Szegedi Törvényszék 11. G. 40.290/2011/9.; Szolnoki Törvényszék 16. P. 20.071/2011/19.; Szegedi Ítéletábrák Gf. I. 30.087/2010/5.; BDT 2008. 1799.; Szegedi Ítéletábrák Gf. I. 30.218/2007.; BDT 2007. 1666.; BDT 2006. 1487.; BDT 2000. 207.; BH 1991. 357.

⁴⁴ BDT 2006. 1343.; BH 2005. 72.

⁴⁵ BDT 2008. 1755.

⁴⁶ Kúria Pfv.I.21.447/2012/6.; Szegedi Törvényszék 11. G. 40.269/2011/9.; Zala Megyei Bíróság 5. G. 40.066/2011/9.; Csongrád Megyei Bíróság I.P.21.030/2010/35.; Fővárosi Bíróság 18.G.42.324/2010/19.; Zala Megyei Bíróság 5.P.20.257/2006/32.

4.6. Az értekezés részletesen kitér a jogalkotó atipikus szerződésekhez való viszonyulására is, külön vizsgálatot szentelve ebből a szempontból a Ptk. rekodifikációs folyamatainak és a Ptk-ba bekerült atipikus szerződések (faktoring-, franchise- és pénzügyi lízingszerződés) szabályozásának, kritikai élel. Jelen munka szerzője nincs egyedül azzal a véleményével,⁴⁷ hogy elnagyoltra, átgondolatlanra és komoly problémákat hordozóra sikerült az érintett atipikus szerződések vonatkozásában a kodifikálás.⁴⁸

A „jogbérleti” szerződés Ptk-beli szabályozását összegezve egyetértőleg idézésre kerülnek Darázs Lénárd megállapításai: „a törvényi szabályozás és a franchise jog élő gyakorlata között meglehetősen nagy diszkrepancia van”;⁴⁹ ezért a szerződő felek megállapodásukban kizárják a Ptk. jogbérleti szerződésre vonatkozó rendelkezéseinek alkalmazhatóságát jogviszonyukra.⁵⁰

Az új Ptk.⁵¹ mindösszesen négy szakaszban szabályozza a faktoring-szerződést, ebből egy rendelkezés a kontraktus definícióját, egy pedig a szerződés felmondási szabályait ismerteti; a másik kettő a hitelbiztosítéki nyilvántartásba vételi kötelezettségről és a kölcsönszerződés szabályainak megfelelő alkalmazhatóságáról szól. Az új Ptk. a faktoring fogalmi ismervének tekintendő szolgáltatások (a faktor nyújtotta finanszírozás, nyilvántartás, behajtás, védelem)⁵² jogalkotó általi „amputálásával” és a faktoring-szerződés speciális kölcsönszerződéssé minősítésével a gyakorlatban komplex, szolgáltatási jellegű, ilyen keretmegállapodásokat kötő jogalanyokat az új Ptk-n kívüli jogterületekre „lökték”, a jogértelmezésben és a jogalkalmazásban magukra hagyták.

A pénzügyi lízingszerződés Ptk-beli fogalmában⁵³ öt ’vagy’, egy ’illetve’ és kettő ’ha’ szócska szerepel, ami önmagában kifejezi a definíció bizonytalanságát, értelmezhetetlenségét⁵⁴ és alkalmazhatatlanságát. Mivel a Hpt. fogalmi meghatározása⁵⁵

⁴⁷ PAPP Tekla (2014): „Az elhatározás csak a kezdet...” In MISKOLCZI-BODNÁR Péter – GRAD-GYENGE Anikó szerk.: *Megújulás a jogi személyek szabályozásában. Tanulmányok az új Ptk. köréből. Acta Caroliensia Conventorum Scientiarum Iuridico-Politicarum IX.* Budapest, KRE ÁJK, 72-81.; PAPP Tekla (2014): Jogi szilánkok a magyar Ptk. rekodifikációja kapcsán. In SZALMA József szerk.: *A Magyar Tudomány Napja a Délvidéken 2013.* Újvidék, Vajdasági Magyar Tudományos Társaság, 170-183.

⁴⁸ Lásd: BODZÁSI Balázs (2016): Az új Ptk. esetleges módosításáról. *Magyar Jog*, 2016/2. 65-72.; BODZÁSI Balázs (2016): Az új Ptk. esetleges módosításáról. *Ügyvédek Lapja*, 2016/1. 20.; SZALMA József (2014): A polgári és a kereskedelmi jog kapcsolata az új Ptk. fényében. *Jogtudományi Közlöny*, 2014/10. 460-461.; LESZKOVEN László *Nevesítés? Tipizálás? Atipikus gondolatok az új Polgári Törvénykönyv kapcsán* című 2013. 12. 05-én, Szegeden, az „Atipikus szerződések” hallgatói fórumon elhangzott előadása.

⁴⁹ PETRIK Ferenc főszerk. – WELLMANN György szerk. (2013): *Az új Ptk. magyarázata V/VI. Polgári jog. Kötelmi jog. Első és Második Rész.* Budapest, hvgorac, 241.

⁵⁰ BODZÁSI Balázs (2016): Az új Ptk. esetleges módosításáról. *Magyar Jog*, 2016/2. 72.

⁵¹ Ptk. Hatodik Könyv Harmadik Rész LVIII. Fejezet

⁵² Ptk. 6:405. §

⁵³ Ptk. 6:409. §

⁵⁴ BODZÁSI Balázs (2016): Az új Ptk. esetleges módosításáról. *Magyar Jog*, 2016/2. 72.

⁵⁵ Hpt. 6. § (1) bek. 89. pont

jelenti az eddigi joggyakorlat vívmányainak megőrzését, a szerző egyetért Bartal Tamással⁵⁶ abban, hogy a pénzügyi lízingszerződést kötő felek a Hpt. szabályozását követik a jövőben, és ebben a vonatkozásban a pénzügyi lízing megmarad atipikus szerződésnek a jogalkalmazásban is.

4.7. A fogyasztóvédelmi vonatkozású atipikus szerződések összehasonlító analízisét és egymástól való elhatárolását a következő szempontok szerint végezte el a szerző: atipikus szerződéseken belüli helyük, gazdasági szerepük, szabályozásuk, alanyaik, közvetlen és közvetett tárgyuk, szerződéskötési specialitásaik, cooling-off period joghatásai, esetleges kooperációs jellegük, többsíkúságuk, megszűnési esetköreik, felmerülő joggyakorlati problémák, egyéb jogági/jogterületi vonatkozásaik és az Európai Unió Bíróságának joggyakorlata alapján.

4.8. A gazdasági társaságok létezését és működését érintő atipikus szerződések összetett elemzése is sok vonatkozásban valósult meg: atipikus szerződéseken belüli alfajok, a komplex kontraktusok típusai, a cél, a gazdasági szerepkör, a gazdasági társaságok létszakaszaihoz való kapcsolódás, a jogi szabályozás, az alanyok, a közvetlen és közvetett tárgyak, a szerződéskötési jellegzetességek, az alakszerúségi követelmények, az időintervallum, az ellenszolgáltatás jellege, a kockázatmegosztás, a privatizáció, a konzorciumok válfajai, a megszűnés, az egyéb jogági/jogterületei összefüggések és az Európai Unió Bíróságának döntései szerint.

4.9. A szellemi tulajdonhoz kapcsolódó atipikus szerződések vizsgálata is sokrétű és összetett volt: atipikus jellegük, komplexitásuk, engedélyezési elemük, szabályozásuk, alanyaik, közvetlen és közvetett tárgyaik, szerződéskötési mechanizmusuk, alakszerúségük, általános szerződési feltételek alkalmazhatósága, kooperáció szerepe, a díjazás, az alhasznosítás, a rendszerszerűség, a megszűnés, az egyéb jogági/jogterületi aspektusok és az Európai Unió Bíróságának ítélezése tükrében.

4.10. A szolgáltatási jellegű atipikus szerződések tanulmányozásának kritériumai a következők voltak: atipikus szerződési ismérvek, komplex jelleg, szabályozási háttér, cél, alanyok, közvetlen és közvetett tárgyak, szerződéskötés, alakszerűség, határozott idejűség, visszterhesség, a kontraktus alapján keletkező kötelelem jellege, a tájékoztatás szerepe, a megszűnés, az egyéb jogági/jogterületi sajátosságok és az Európai Unió Bíróságának judikatúrája. A komplex, alapvetően azonos logikát követő és teljeskörűsége törekvő

⁵⁶ BARTAL Tamás (2014): Pénzügyi lízing – az új Ptk. és a valóság. *Gazdaság és Jog*, 2014/3. 21.; erre adott „reakciót” lásd: VÉKÁS Lajos – GÁRDOS Péter szerk. (2014): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz. 2. kötet.* Budapest, Wolters Kluwer, 2045-2046.

összevetések úttörőek magyar szerződési jogban, és új összefüggésekre, jellegzetességekre világítanak rá.

5. Az értekezés harmadik részében kerül sor a timeshare-konstrukció és a timesharing-szerződés részletes analízisére a mű első két részében kifejtett gondolatok, megállapítások, javaslatok és kutatási eredmények szisztematikus érvényre juttatásával. A timeshare külföldi és magyarországi eredetének feltárását követően a timeshare-jelenség specialitásaira, gazdasági jelentőségére és flexibilitására világít rá a szerző.

5.1. A timeshare 1960-as években indult el világhódító útjára, az idő múlásával a sémát egyre többértévé téve: az 1970-es években építik ki a csererendszert és alapítják meg az első csereszervezeteket, az 1980-as évek hozzák el a szállodaipar (Marriott International) meghódítását,⁵⁷ az ezredforduló évtizedei pedig a jogi szabályozást⁵⁸ és a célirányos timeshare-üdülők helyek létrehozását.⁵⁹

2014 és 2015 között a timeshare-eladások értéke világszinten elérte a 19,7 milliárd USA dollárt, 121 országban 5400 timeshare-üdülők hely található, 1,3 millió munkahelyet kínálva.⁶⁰ Az RCI nemzetközi csereszervezet 2017-ben 3,8 millió tagot számlált világszerte,⁶¹ az USA-ban ekkor 9,2 millió háztartás rendelkezett timeshare-rel.⁶² Európában 2014-ben 1,5 millió háztartásnak volt timeshare-je, összességében 3 millió egyhetes turnussal.⁶³ Az összes timeshare 85,7 %-a az európai, 12,7 %-a az észak-amerikai, 1,6 %-a az afrikai, 1,5 %-a az ázsiai, 0,4 %-a dél-amerikai, 0,1 %-a az óceániai és közel-keleti földrészen található.⁶⁴

Magyarországon egy 2011-es adatfelvétel alapján 16635 timeshare-rel rendelkező volt,⁶⁵ akik többségében az országon belül kívántak élni e konstrukcióval (hasonlóan a spanyol,

⁵⁷ CORTÉS-JIMÉNEZ, I. – PRATT, S. – BREGOLI, I. – COOPER, C. (2011): The European Timeshare Consumer in the Twenty-First Century. *International Journal of Tourism Research*, 2011/5. 155.

⁵⁸ SCHUBERT, K. (2007): Neues bei den Teilzeit-Wohnrechten (Timesharing) – Der Vorschlag der EU-Kommission für eine Reform der Richtlinie 94/47/EG. *NZM*, 2007/18. 666.

⁵⁹ GREGORY, A. M. – WEINLAND, J. (2016): Timeshare research: a synthesis of forty years of publications. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 2016/3. 439.; SINGH, A. – HORWITZ, R. (2006): The Board of Directors in timeshare governance: Owner-management relations in timeshare resort operations. *Journal of Retail & Leisure Property*, 2006/3. 186.

⁶⁰ *Timeshare Industry's Sales Increase Worldwide According to ARDA*. 2017

⁶¹ *RCI Names 74 Newly Affiliated Properties to Its Global Exchange Network*. 2017; *Press Release: RCI Announce Agreement to Acquire DAE*. 2017

⁶² *Timeshare Industry Continues to Attract New Buyers According to ARDA*. 2017; 2011-ben 6,6 milliárd USA dollár fenntartási költséget és 1,4 milliárd USA dollár adót fizetve; BARREDA, A. – MURPHY, K. – GREGORY, A. – SINGH, D (2016): Evaluating the value proposition of developing a vacation ownership resort: the case of Florida and Hawaii. *Tourism Review*, 2016/3. 167.

⁶³ Önértékelési zavar. *HVG*, 2014. július 19. 51.

⁶⁴ CORTÉS-JIMÉNEZ, I. – PRATT, S. – BREGOLI, I. – COOPER, C. (2011): The European Timeshare Consumer in the Twenty-First Century. *International Journal of Tourism Research*, 2011/5. 158.: 2011-es felmérés alapján

⁶⁵ CORTÉS-JIMÉNEZ, I. – PRATT, S. – BREGOLI, I. – COOPER, C. (2011): The European Timeshare Consumer in the Twenty-First Century. *International Journal of Tourism Research*, 2011/5. 157.

olasz, portugál, görög és finn fogyasztókhöz, és szemben az angol, belga, francia, holland és német timeshare-jogosultakkal).⁶⁶

5.2. A timeshare európai szabályozásának közös jellemzője, hogy a timesharing-szerződés közvetett tárgyát képező időben és térben korlátozott⁶⁷ használati jog forgalomképes⁶⁸ vagyoni értékű jog,⁶⁹ visszterhesen szerezhető meg, és egyaránt szolgálhat lakhatási és üdülési célt is⁷⁰ (ez utóbbi az általánosan elterjedt, ezért a timeshare-t gyakran szokták azonosítani az üdülési joggal, és csak ekként aposztrofálni: holiday/vacation ownership).⁷¹ A timeshare-re vonatkozó nemzetközi szóhasználat háromféle jogi változatot kínál: a tulajdonjogot, a bérleti jogot és a speciális használati jogot⁷² (The timeshare is somewhere between ownership and renting).⁷³

A timeshare-t nem tekintik befektetési formának⁷⁴ (szemben például az ingatlanvásárlással),⁷⁵ mert az árak a drága reklámkampányok miatt (a szerződési ellenérték több mint 40 %-át is kiteheti)⁷⁶ gyorsan inflálódnak és inkább üdülési lehetőség kedvező megszerzése az értelme.⁷⁷

5.3. A timesharing-szerződés statikájának vizsgálata a fogalom, a szerződés csomag jelleg, a jogszabályi, szakirodalmi és joggyakorlati minősítések, a szabályozás, az alanyok, a közvetlen és a közvetett tárgyak (ennél a dologi jogi, kötelmi jogi, sajátos használati jogi, egyesületi, polgári jogi társasági, szövetkezeti, társasági részesedéshez kapcsolt, trust-

⁶⁶ CORTÉS-JIMÉNEZ, I. – PRATT, S. – BREGOLI, I. – COOPER, C. (2011): The European Timeshare Consumer in the Twenty-First Century. *International Journal of Tourism Research*, 2011/5. 159., 162.

⁶⁷ 46/2010. Számviteli kérdés; KOLLHEPP, K. H. (1989): *Teilzeiteigentum an Ferienwohnungen, Eine rechtsvergleichende Untersuchung des Timesharing mit einem Gesetzesvorschlag zur Schaffung von Teilzeiteigentum im deutschen Recht*. Frankfurt am Main – Bern – New York – Paris, Verlag Peter Lang GmbH, 59.

⁶⁸ És Európán kívül is: Tip Sheet on the Post-Death Transfer of Mineral Rights, Oil Leases, Timeshares and Land in California by Deed and Record. *Financial Services Monitor Worldwide, Amman*, 2017/7.

⁶⁹ Kúria Pfv. 20.659/2015/6.; 87/2011. Számviteli kérdés; BH 1999. 514.

⁷⁰ KOLLHEPP, K. H. (1989): *Teilzeiteigentum an Ferienwohnungen, Eine rechtsvergleichende Untersuchung des Timesharing mit einem Gesetzesvorschlag zur Schaffung von Teilzeiteigentum im deutschen Recht*. Frankfurt am Main – Bern – New York – Paris, Verlag Peter Lang GmbH, 6.

⁷¹ <http://ote.hu/index.nof?o=O&k2=18&nyelvid=1&k1=3> (2006. 06. 09.); POWANGA A. – POWANGA L. (2008): An economic analysis of a timeshare ownership. *Journal of Retail & Leisure Property*, 2008/1. 69., 71.

⁷² JESSER-HUSS, H. (2011): Verbesserter Verbraucherschutz beim Timesharing: Das Teilzeitnutzungsgesetz 2011. *Wohnrechtlicher Blätter*, 2011/24. 351.

⁷³ <http://www.timesharingproblems.org/TimesharingGB/index.html> (2006. 06. 09.); BAKER, K. F. C. (1989): Timeshare '88, The English Viewpoint. *International Legal Practice*, 1989/13. 14.

⁷⁴ Az ausztrál Corporation Act 2001 pénzügyi termékként (financial product) kezeli a timeshare-t; SPARKS B. – BRADLEY G. – JENNINGS G. – JOHNSTON N. R. (2014): Cooling off and backing out: Understanding consumer decisions to rescind a product purchase. *Journal of Business Research*, 2014/67. 2904.

⁷⁵ Republic of the Philippines Court of Appeals Manila Tenth Division Timeshare Realty Corporation, CA-G.R. Sp No. 77728.; Federal Court, Calgary, Alberta, Fairmont Resort Properties LTD. and Fairmont Hotel Management, L.P.

⁷⁶ POWANGA A. – POWANGA L. (2008): An economic analysis of a timeshare ownership. *Journal of Retail & Leisure Property*, 2008/1. 69., 82.

⁷⁷ POWANGA A. – POWANGA L. (2008): An economic analysis of a timeshare ownership. *Journal of Retail & Leisure Property*, 2008/1. 75.

/Treuhand-, ügynöki variánsok) jogösszehasonlító elemzésén keresztül valósul meg (elsőként a magyar jogi szakirodalomban), figyelembe véve az európai uniós jogi érintettségeket, valamint alapvetően a német, az osztrák, a portugál, a spanyol, az olasz, a görög, a francia, a belga, a dán, a svéd, a finn, az ír, a svájci, a holland, a liechtensteini, a lengyel, a török, az angol, az amerikai és a kanadai jogi normákat és joggyakorlatot.

5.4. A timesharing-szerződés dinamikájának a szerződésalkötés, a szerződésletételest követő lehiggadási időszak és a részteljesítési tilalom, az érvénytelenség, a jogok és kötelezettségek, a szerződésmódosítás, szerződésszegés, a szerződésmegszűnés/-megszüntetés, a kapcsolt kontraktusok és a jogátruházás aspektsaiból való analízise szintén újdonságértékkel bír, ahogy a magyarországi timeshare-rendszerek (szövetkezeti és részvénytársasági modellek) és az értékpapírjogi anomáliák részletes vizsgálata is.

5.5. A timeshare jogi szinergia hatásai kapcsán kitér az értekezés arra, hogy a timeshare a klasszikus magánjogon kívül érinti az alkotmányjogot, a közigazgatási jogot, a fogyasztóvédelmi jogot, reklámjogot, az adó- és pénzügyi jogot, eljárásjogot, a nemzetközi magánjogot; több jogágba benyúló, sokszínű jogintézmény.

5.6. A szerző véleménye szerint a magyar jogalkotó előtt a timesharing-szerződéssel kapcsolatban több feladat is tornyosul,

- az ingatlan-timeshare mellett nyitni kell az ingó-timeshare irányába (a szállás fogalmának árnyaltabb kidolgozása révén);⁷⁸

- meg kell találni a timesharing-szerződés helyét a magyar magánjogban.

A pályázó meglátása az, hogy erre négy mód nyílik

- vagy a szolgáltatási szerződés (service contract, Dienstvertrag) kategóriájának Ptk.-ba emelésével (és e típus keretében kerülne szabályozásra a komplex timesharing-szerződés);

- vagy a közvetlen jellegű timeshare a dologi jogon belül, a közvetett pedig önálló szerződéstípusként (mert egyértelműen sem a pjt alfajaként, sem szimpla használati kötelemként nem sorolható be) nyerne elhelyezést a Ptk-ban;

- vagy az előbbi két elképzelés valamelyikének nem Ptk-beli, hanem külön jogszabályban történő megvalósítása;

- vagy a jelenlegi regulációs technika mellett tartunk ki (fogyasztóvédelmi szempontú, rendszerszemléletet és jogdogmatikai elgondolásokat nélkülöző, kormányrendeleti szintű rendezése a timesharing-jogviszonynak). A szerző vonatkozó álláspontja az, hogy a komplex

⁷⁸ A szállások kapcsán részletesen lásd: JUHÁSZ László (2012): Európai csillagok – Nemzeti csillagok, Szabályozott – szabályozatlanság a hazai szállodaiparban. *Agora*, 2012/8. 34-38.

timesharing-szerződést szolgáltatási szerződésként⁷⁹ kellene kezelni,⁸⁰ egyrészt a kontraktus jellege, másrészt közvetlen és közvetett tárgyainak ismérvei, harmadrészt a konstrukcióhoz kapcsolódó szolgáltatások miatt,⁸¹ és avégett, hogy a felmerült jogi problémákat a leghatékonyabban lehessen kiküszöbölni.

A kutatás főbb eredményeinek hasznosíthatósága

A szerző egy jól értelmezhető és adaptálható szerződéstípusozási szisztéma megalkotásával és a szerződéstípusok ilyen mélységű feldolgozásával dinamikusan változó világunkban egy olyan szerződési „koordináta rendszert” készített, amely

- a jogtudományban további kutatások kiinduló pontja lehet (így különösen a közigazgatási szerződés, a magánjogi, azonban nem kötelmi jogi megállapodások, az egyes atipikus kontraktusok, a vegyes jogági, az ál-atipikus és a komplex szerződések tekintetében),

- a jogi oktatásban az egyes szerződések referenciakereteként szolgálhat, a timeshare és a timesharing-szerződés kapcsán pedig szabadon választható tantárgy tematikáját adhatja,

- hivatkozási és viszonyítási alapként funkcionálhat a bírói jogalkalmazásban,

- segítséget nyújthat az egyes atipikus szerződésekhez kapcsolódó szakmai szervezetek (Magyar Áruküldők Szövetsége, Közvetlen Értékesítők Szövetsége, Magyar Faktoring-, Lízing- és Franchiseszövetségek, fennálltáig RDO Magyarországi Tagozata) munkájához,⁸²

- a jogalkotás számára pedig felhasználható, jogdogmatikai alapokat nyújtó és a szerződési jogi reguláció értelmezési keretrendszere lehet.

⁷⁹ 2007. évi CXXXVII. törvény 13. § (2) bek. a) pont; 173/2003. (X. 8.) Kormányrendelet 10-11. §§; EUMSZ 57. cikk; DCFR Art IV. C – 1:101 (1) (a); CESL Art 5

⁸⁰ Álláspontunk alátámasztására lásd: BÖHMER, M. (1993): *Das deutsche Internationale Privatrecht des Timesharing*. Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck), 150.; DE SOUSA, M. C. D. U. (1998): *Das Timesharing an Ferienimmobilien in der EU, Eine rechtsvergleichende Studie unter Berücksichtigung der Timesharing-Richtlinie*. Baden-Baden, Nomos Verlagsgesellschaft, 154., 200.; KRÜGER, W. – WESTERMANN, H. P. (2012): *Münchener Kommentar. Bürgerliches Gesetzbuch, Schuldrecht, Besonderer Teil I*. München, C. H. Beck, 513.; BAMBERGER, H. G. – ROTH, H. szerk. (2012): *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band I*. München, Verlag C. H. Beck, 2409.; BECKMANN, R. M. (2013): *JurisPraxisKommentar, BGB. Band 2.2. Schuldrecht*. Saarbrücken, Juris GmbH, 389.; MARTINEK, M. szerk. (2004): *J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen, Buch 2., Recht der Schuldverhältnisse*. Berlin, Sellier – de Gruyter, 787.; De Voil Indirect Tax Service V6.323 VAT recovery

⁸¹ Ehhez lásd még: HASENFUHS, O. W. (1995): *Timesharing – Konzept, Probleme und Vermarktung von Ferienimmobilien*. Duisburg, Diplomarbeiten Agentur, 83. materiális, immateriális és szervezeti szolgáltatásteljesítések összessége.

⁸² A fennálló szakmai kapcsolatot bizonyítják a 2008 és 2017 között évente megrendezésre került „Atipikus szerződések” hallgatói és szakmai fórumok az érintett szakmai szervezetek képviselőinek részvételével; lásd szakmai önéletrajzban.

A pályázó kutatás témájában megjelent lényegesebb saját publikációi

- PAPP Tekla (2018): A közigazgatási szerződés egy magánjogász szemszögéből. *Jogtudományi Közlöny*, 2018/7-8.
- PAPP Tekla (2018): A timeshare dologi jogi aspektusai. In PUSZTAHELYI Réka szerk.: *Miskolci konferenciák 2016-2018. A Polgári Jogot Oktatók XXII. és XXIV. Országos Találkozásának válogatott tanulmányai*. Miskolc, Novotni Alapítvány.
- PAPP Tekla (2018): A timeshare és a timesharing-szerződés. In BENKE József – FABÓ Tibor szerk.: *A puro pura defluit aqua. Ünnepi tanulmányok Nochta Tibor professzor 60. születésnapja tiszteletére*. Pécs, PTE ÁJK.
- PAPP Tekla (2018): Komplex szerződések és a biztosítási kontraktusok. *Biztosítás és Kockázat*, 2018/1.
- PAPP Tekla (2017): A timeshare és a szövetkezeti modell – jogi zsákutca vagy sajátos magyar jogösvény? In HOMICSKÓ Árpád Olivér – SZUCHY Róbert szerk.: *60 Studia in Honorem Péter Miskolczy-Bodnár. De iuris peritorum meritis 11*. Budapest, KRE ÁJTK.
- PAPP Tekla (2017): The Acquisition of Real Estate by Timesharing Contract in Europe. In *Zbornik radova, Collected papers*, LI 3 (2017) TM II; Novi Sad.
- PAPP Tekla (2016): A szerződések tipizálása a magyar magánjogban. In HOMOKI NAGY Mária – HAJDÚ József szerk.: *Ünnepi kötet Dr. Czucz Ottó egyetemi tanár 70. születésnapjára. Acta Universitatis Szegediensis. Acta Juridica et Politica. Tomus LXXIX*. Szeged.
- PAPP Tekla (2016): Rövid értékelés a támogatási szerződésről. In GELLÉN Klára – GÖRÖG Márta szerk.: *Lege et fide. Ünnepi kötet Szabó Imre 65. születésnapjára*. Szeged, Iurisperitus Kiadó.
- PAPP Tekla (2016): Néhány gondolat a szellemi tulajdonhoz kapcsolódó atipikus szerződésekről. In SZALMA József szerk.: *A Magyar Tudomány Ünnepe a Délvidéken 2015*. Újvidék, Vajdasági Magyar Tudományos Társaság.
- PAPP Tekla (2015): Atipikus szerződések – európai szerződési jogi tükröben. In VERESS Emőd szerk.: *Kolosváry Bálint Emlékkötet*. Kolozsvár, Erdélyi Református Egyházkerület.
- AUER Ádám – BALOG Balázs – JENOVAI Petra – JUHÁSZ Ágnes – PAPP Tekla (szerk.) – STRIHÓ Krisztina – SZEGHŐ Ágnes (2015): *Atipikus szerződések*. Budapest, Opten Informatikai Kft.; saját szerzőség: 15-74. pp., 80-126. pp., 160-235. pp., 265-345. pp., 377-426. pp., 459-460. pp., 550-561. pp.

- PAPP Tekla (2014): A fogyasztó fogalmával kapcsolatos anomáliák a magyar magánjogban. *Acta Universitatis Sapientiae*, Vol. 1, No. 2, 2012.
- PAPP Tekla (2014): Jogi szilánkok a magyar Ptk. rekodifikációja kapcsán. In SZALMA József szerk.: *A Magyar Tudomány Napja a Délvidéken 2013*. Újvidék, Vajdasági Magyar Tudományos Társaság.
- PAPP Tekla (2014): The timeshare contract in Hungary and in the United Kingdom. In NAGY Csongor István szerk.: *Liber Amicorum János Martonyi*. Budapest, hvg-orac.
- PAPP Tekla (2014): Total plan a magyar szerződési jogról – nemzetközi kitekintéssel. In JAKAB Éva – POZSONYI Norbert szerk.: *Ünnepi kötet Dr. Molnár Imre egyetemi tanár 80. születésnapjára. Acta Universitatis Szegediensis. Acta Juridica et Politica. Tomus LXXVI*. Szeged.
- PAPP Tekla (2014): A faktoring-szerződés jövője az új Ptk. tükrében IV. *Céghírnök*, 2014/1.
- PAPP Tekla (2014): A faktoring-szerződés jövője az új Ptk. tükrében V. *Céghírnök*, 2014/2.
- PAPP Tekla (2014): A faktoring-szerződés jövője az új Ptk. tükrében VI. *Céghírnök*, 2014/5.
- PAPP Tekla (2013): A faktoring-szerződés jövője az új Ptk. tükrében I. *Céghírnök*, 2013/10.
- PAPP Tekla (2013): A faktoring-szerződés jövője az új Ptk. tükrében II. *Céghírnök*, 2013/11.
- PAPP Tekla (2013): A faktoring-szerződés jövője az új Ptk. tükrében III. *Céghírnök*, 2013/12.
- PAPP Tekla (2013): *Opuscula Civilia - Magánjogi látlelet. Report on Hungarian Private Law. Befundbericht über das ungarische Privatrecht*. Szeged, Lectum Kiadó.
- PAPP Tekla (2012): Die atypischen Verträge im ungarischen Privatrecht. *Acta Universitatis Sapientiae*, Vol. 1, No. 1, 2012.
- PAPP Tekla (2012): Polgári jogi alapvetések. In PAPP Tekla szerk.: *Lectiones Iuridicae 3. A szerződések interdiszciplináris megközelítésben*. Szeged, Pólay Elemér Alapítvány.
- PAPP Tekla (2012): A támogatási szerződés. In *Lectiones Iuridicae 5. A jó állam aspektusai, perspektívái*. Szeged, Pólay Elemér Alapítvány.
- PAPP Tekla (2011): Der Timesharing-Vertrag in Ungarn. *Osteuropa Recht*, 2/2011.
- PAPP Tekla (2011): Atypical Contracts in Hungary. *Pravo i politika – Law and politics*, 2011/1.

- JENOVAI Petra – PAPP Tekla – STRIHÓ Krisztina – SZEGHŐ Ágnes (2011): *Atipikus szerződések*. Szeged, Lectum Kiadó.
- PAPP Tekla (2011): Az atipikus szerződések és a magyar Polgári Törvénykönyv rekodifikációja. *Symposium Iubilaei Facultatis Iaurinensis, Jog Állam Politika*, 2011/Különszám.
- PAPP Tekla (2011): A lízingszerződés a bírói gyakorlatban. *Miskolci Jogi Szemle*, 2011/1.
- PAPP Tekla (2011): Az ingatlanra vonatkozó timesharing szerződés néhány jellemzőjéről. *Res Immobiles. Ingatlanjog a gyakorlatban*. 2011/2.
- PAPP Tekla (2011): New trends of atypical contracts in Hungary. *Acta Juridica Hungarica*, 2011/2.
- PAPP Tekla (2010): A disztribútori szerződés. *Gazdaság és Jog*, 2010/5.
- PAPP Tekla (2009): Der Timesharing-Vertrag in Ungarn: eine rechtsvergleichende Analyse. *Zeitschrift für Gemeinschaftsprivatrecht*, 3/2009.
- PAPP Tekla (2009): *Atipikus jelenségek szerződési jogunkban / Atypical phenomena in our Contract Law*. Szeged, Lectum Kiadó.
- PAPP Tekla (2009): Az atipikus szerződések és a magyar Magánjogi Törvényjavaslat. *Jogtudományi Közlöny*, 2009/Különszám.
- PAPP Tekla (2009): Fejlődési tendenciák az atipikus szerződések területén. *Gazdaság és Jog*, 2009/9.
- PAPP Tekla (2008): The timesharing contract in Hungary and in Europe. *Acta Juridica Hungarica*, Volume 49. Number 4/December 2008.
- PAPP Tekla (2008): A konzorciós szerződés sajátos alanya - a fogyasztói csoport. *Jogelméleti Szemle*, 2008/1. <http://jesz.ajk.elte.hu/papp33.mht>
- PAPP Tekla (2006): *A koncesszió*. Szeged, Pólay Elemér Alapítvány.